

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Кузнецова Г.П.

"31" серпня 2022 р.

Програма практики
«Педагогічна практика у ЗВО»

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Ступінь вищої освіти: перший науковий «Доктор філософії»

Освітньо-наукова програма, ID ОНП в ЄДЕБО: 013 Початкова освіта 38645

Шифр освітнього компонента, статус: ОК 10, компонент професійної і практичної підготовки, обов'язковий, III семестр

Структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію навчальної дисципліни:

Навчально-науковий інститут психології і педагогіки;

Кафедра: педагогіки і психології початкової освіти

Програму практики складено на основі:

Освітньо-наукової програми «013 Початкова освіта» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНС «Доктор філософії» за спеціальністю 013 Початкова освіта Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

Укладачі програми: д. пед. н., проф. Курок В.П.,
д. пед. н., доц. Ткаченко Н. М.,
д. пед. н., проф. Бірюк Л.Я.

ЗАТВЕРДЖЕНО

кафедрою педагогіки і психології початкової освіти ННІ педагогіки і психології,
протокол від «26» серпня 2022 року № 1
Завідувач кафедри Людмила Бірюк д. пед. н., проф. Людмила БІРЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою Навчально-наукового інституту педагогіки і психології,
протокол від «31» серпня 2022 року № 7
Голова вченої ради ННІ педагогіки і психології Андрій Шерудило к. пед. н., доц. Андрій ШЕРУДИЛО

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

«Педагогічна практика у ЗВО» є обов'язковим компонентом освітньо-наукової програми «Початкова освіта» для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 013 Початкова освіта і передбачає ознайомлення здобувачів освіти з особливостями роботи викладача ЗВО, закріплення та поглиблення теоретичних знань, набутих в освітньому процесі, шляхом залучення до самостійної творчої педагогічної діяльності, формування в них системи педагогічних здатностей до здійснення продуктивної професійної діяльності в освітньому середовищі вищого закладу педагогічного профілю.

«Педагогічна практика у ЗВО» спрямована на оволодіння здобувачами освіти сучасними методами, формами та засобами навчання у вищій школі; формування вмінь проектувати навчально-методичні комплекси дисциплін відповідно до профілю підготовки; виховання потреби систематично оновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності; формування професійно значущих якостей науково-педагогічних працівників, набуття ними універсальних навичок дослідника.

Програма ОК «Педагогічної практики у ЗВО» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти розроблена відповідно до: основних нормативних документів, що регламентують освітній процес у закладах вищої освіти (Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) зі змінами, Закон України «Про освіту» (2017 р.), Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)») зі змінами; стратегічних орієнтирів та тенденцій розвитку освітньо-наукових досягнень у початковій та вищій освіті у вітчизняному, європейському та світовому вимірах; вимог нормативно-правових актів, що регламентують підготовку аспірантів за ОНП «Початкова освіта» зі спеціальності 013 Початкова освіта.

«Педагогічна практика у ЗВО» реалізується на підставі наступних документів:

- Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (поза аспірантурою) та докторантурі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;
- Положення про організацію, проведення практичної підготовки здобувачів освіти у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка;
- Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка.

Педагогічна практика у ЗВО є сполучною ланкою між теоретичними знаннями, отриманими у процесі засвоєння змісту освітніх компонентів ОНП і професійною діяльністю. Її зміст тісно пов'язаний з дисциплінами навчального плану ОНП «Початкова освіта» зі спеціальності 013 Початкова освіта.

Зокрема, «Педагогічна практика у ЗВО» є обов'язковим освітнім компонентом. Дисципліни, на які безпосередньо спирається пропонована практика: «Філософія науки», «Управління проектами та інтелектуальна власність», «Наукова комунікація українською мовою», «Цифрові технології в наукових дослідженнях»,

«Компетентнісно орієнтована початкова освіта», «Психологія та педагогіка освіти з методикою викладання», «Реалізація концепції НУШ у початковій школі».

Вимоги до рівня підготовленості здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Для успішного проходження педагогічної практики у ЗВО аспіранту необхідно володіти:

- знаннями, вміннями і навичками, отриманими при вивченні освітніх компонентів універсального складника ОНП «Початкова освіта» зі спеціальності 013 Початкова освіта;
- знаннями форм організації освітнього процесу в ЗВО;
- методикою підготовки й проведення різноманітних видів навчальних занять відповідно до профілю підготовки;
- способами структурування і викладання навчального матеріалу, засобами активізації навчальної діяльності;
- навичками структурування наукового знання і педагогічно грамотного конструювання його в навчальний матеріал;
- основами педагогічного проектування навчально-методичних комплексів дисциплін відповідно до профілю підготовки;
- навичками систематизації навчальних і виховних завдань;
- уміннями обґрунтування вибору інноваційних освітніх технологій та їх апробації в освітньому процесі;
- навичками діагностування, контролю й оцінки ефективності навчальної діяльності здобувачів освіти;
- методикою аналізу навчальних занять;
- знаннями сучасних науково-дослідницьких і освітніх технологій;
- навичками професійно-особистісної самоосвіти й самовдосконалення;

Загальний обсяг практики «Педагогічна практика у ЗВО» складає 120 годин (4 кредити ЄКТС).

Термін проходження практики – 3 семестр.

Тривалість практики – 4 тижні/4 тижні (денна/заочна форма).

У системі професійної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ця практика виконує такі **функції**:

- *адаптаційну* (проявляється в тому, що аспірант пристосовується до режиму роботи викладача, починає орієнтуватися в системі відносин, цінностей, традицій закладу; усвідомлює всі тонкощі організації науково-педагогічної діяльності);
- *дидактичну* (передбачає перевірку теоретичних знань на практиці; формування основних педагогічних умінь і навичок, розвиток педагогічної свідомості, що в площині ідеальних уявлень переходять у систему реальних установок та поглядів здобувача);
- *розвивальну* (полягає в тому, що під час практики розвиваються педагогічні здібності аспірантів, формуються компенсаторні вміння; відбувається розвиток в особистісному, професійному, науково-дослідницькому аспектах);
- *діагностично-прогностичну* (під час практики аспірант може оцінити свій емоційний стан у процесі комунікативної взаємодії зі здобувачами освіти, колегами, викладачами; реальні умови педагогічної діяльності сприяють формуванню професійних якостей майбутнього фахівця);

– *рефлексивну* (практика передбачає запуск рефлексивних процесів, будь-яке ускладнення, зупинка діяльності сприяє аналізу й пошуку шляху подолання труднощів як можливість продовження дії в розвиненій, удосконаленій формі; формуються три вихідні складові структури рефлексії: дослідницька (відповідає за реконструкцію ситуації), критична (виявляє причину ускладнення), нормована (генерує рішення, створює новий спосіб діяльності).

Місцем проходження практики є Глухівський НПУ ім. О. Довженка (кафедра, яка забезпечує викладання дисциплін, що відповідають профілю підготовки аспіранта та є близькою за напрямом його дослідження).

Згідно наказу № 250 від 25.08.2022 року «Про організацію освітнього процесу в університеті в період воєнного стану та планування навантаження ПВС у 2022-2023н.р.» проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять, практичної підготовки організувати за допомогою сервісів Zoom (платформа для проведення відеоконференцій, онлайнзанять, онлайнконсультацій (<https://zoom.us/>), Google (meet.google.com) із відображенням посилань у електронному розкладі.

II. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

2.1. Мета і завдання практики

Педагогічна практика є важливим складником підготовки науково-педагогічних кадрів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, що передбачає формування в аспірантів професійних умінь і навичок у процесі ознайомлення з навчальною, методичною, науковою та організаційною діяльністю викладача ЗВО, набуття досвіду професійної діяльності.

Метою практики «Педагогічна практика у ЗВО» є набуття здобувачами освіти професійних навичок та вмінь здійснення самостійної науково-педагогічної діяльності у конкретних умовах закладу вищої освіти.

У ході педагогічної практики вирішуються такі **завдання**:

1. Систематизація, розширення і закріплення професійних знань, формування здатності систематично поновлювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній діяльності.

2. Розвиток професійних умінь педагогічної діяльності викладача, формування педагогічно-важливих якостей, індивідуального стилю педагогічної діяльності, здатності до безперервного саморозвитку та самовдосконалення, побудови кар'єри, командної взаємодії.

3. Формування умінь планувати та організувати навчально-методичну роботу викладача (у межах окремого заняття, теми, курсу); використовувати різноманітні педагогічні методи і прийоми; здібності до методичної рефлексії.

4. Оволодіння практичними навичками науково-методичного забезпечення освітнього процесу в закладі вищої освіти.

5. Стимулювання інтересу до педагогічної професійної діяльності.

6. Формування здатності до пошуку і впровадження прогресивних ідей, практик у професійній та науковій діяльності початкової та вищої освіти.

7. Формування здатності самостійно проводити наукові дослідження, ухвалювати рішення, формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації, впроваджувати результати в освітній процес.

8. Формування здатності виконувати належні, оригінальні і придатні для опублікування дослідження в галузі теорії і методики початкової та вищої освіти та апробувати їх під час наукових заходів різного рівня.

2.2. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті виконання завдань практики здобувач повинен набути таких компетентностей і програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність – здатність продукувати нові ідеї, розв’язувати комплексні проблеми професійної та / або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері початкової освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне й практичне значення.

Перелік загальних компетентностей

ЗК 3	Здатність спілкуватися українською мовою як державною усно й письмово; конструктивно й неупереджено аналізувати філологічні проблеми на засадах академічної доброчесності та етики наукової співпраці, демонструвати культуру наукового мовлення під час проведення, презентації та обговорення результатів наукового дослідження.
ЗК 4	Здатність працювати у міжнародному контексті, володіння іноземною мовою (англійською) в обсязі, достатньому для представлення й обговорення результатів своєї наукової роботи в усній та письмовій формах, повного розуміння іншомовних наукових текстів відповідно до спеціальності
ЗК 6	Здатність до професійно-педагогічної комунікації, налагодження й підтримки контактів з учасниками наукового дискурсу, до вільного обговорення професійних, комунікативних проблем в усному та писемному форматах наукового мовлення, на високому рівні презентувати дослідницьку роботу науковій спільноті.
ЗК 7	Здатність до проведення самостійних досліджень на сучасному рівні, до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 8	Здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу (лідерство) та підприємливість, ефективно діяти в команді.

Перелік спеціальних компетентностей

СК 1	Здатність інтегрувати знання з різних галузей, планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей і можуть
-------------	--

	бути опубліковані у провідних наукових виданнях освітньої галузі та суміжних галузей, бути визнаними на національному та міжнародному рівнях.
СК 2	Здатність застосовувати сучасні методи та інструменти досліджень, цифрові засоби, інструменти, ресурси й технології для провадження досліджень і створення інновацій у сфері початкової освіти, а також в освітній діяльності.
СК 3	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері початкової та вищої освіти, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.
СК 5	Здатність до навчання впродовж життя, безперервного саморозвитку та самовдосконалення.
СК 6	Здатність здійснювати та організовувати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та вищої освіти на засадах компетентнісного підходу.
СК 7	Здатність поцінювати й пропагувати високу культуру професійної комунікації, вільно послуговуватися нормами наукового мовлення, розвивати й удосконалювати чуття мови в собі та інших учасників наукового, освітнього дискурсів, усвідомлювати їх цінність, ефективність і важливість, стежити за новітніми публікаціями та нормативними виданнями в початковій і вищій освіті
СК 8	Здатність до застосування комплексного підходу у виявленні, формулюванні та розв'язанні завдань і проблем початкової та вищої освіти; планувати та управляти часом підготовки дисертаційного дослідження, впроваджувати здобуті результати у вітчизняну систему освіти.
СК 9	Здатність розробляти програми науково-педагогічних досліджень згідно з методологічними підходами; визначати науково-педагогічну проблему, формулювати гіпотезу, мету й завдання наукового пошуку, визначати структуру наукової роботи та рубрикацію її змістового наповнення.
СК 10	Здатність організовувати освітній процес на першому рівні (початкова освіта) повної загальної середньої освіти та ЗВО на засадах компетентнісно орієнтованого підходу.
СК 12	Здатність модифікувати, адаптувати, проектувати методи та розробляти методiku науково-дослідницької діяльності у початковій та вищій освіті з використанням сучасних комп'ютерних технологій
СК 13	Здатність застосовувати знання основ психолого-педагогічної діяльності, традиційні та інноваційні форми, методи навчання й викладання, педагогічні технології в освітній діяльності

Перелік програмних результатів навчання

ПРН 1	Розв'язувати комплексні проблеми професійної діяльності, науки та/або інновацій у сфері початкової освіти й на межі спеціальностей, створювати передові концептуальні та методологічні знання, реалізовувати інновації відповідно до вимог Концепції НУШ та компетентнісного підходу.
ПРН 2	Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми початкової освіти державною й іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.
ПРН 4	Глибоко розуміти загальні принципи та методи педагогічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері початкової освіти та у викладацькій практиці з дотриманням норм професійної та академічної етики.
ПРН 5	Аналізувати стан і прогнозувати розвиток початкової освіти в Україні та поза її межами, пропонувати ефективні рішення щодо вирішення проблем початкової освіти, оцінювати результати впровадження інновацій.
ПРН 7	Застосовувати сучасні методи й інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері початкової освіти й у дотичних міждисциплінарних напрямках, для саморозвитку та самовдосконалення впродовж життя.
ПРН 9	Розробляти й досліджувати концептуальні моделі освітніх процесів і систем, їх наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, організовувати освітній процес у закладах фахової передвищої та вищої освіти.
ПРН 11	Спілкуватися академічною українською та іноземною мовами усно й письмово, продукувати наукові тексти різних жанрів, вільно взаємодіяти в науковому і професійному середовищах, науково комунікувати з фахової тематики з фахівцями різних сфер професійної діяльності.
ПРН 12	Організовувати теоретичне та експериментальне дослідження в галузі вищої та початкової освіти, визначати завдання дослідницького пошуку та ефективно планувати час для отримання необхідних результатів; проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати власну дослідницько-пошукову діяльність і формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації.
ПРН 13	Проектувати зміст навчання, розроблення та використовувати дидактичні засоби методичного супроводу навчального заняття у вищій та початковій школі, здійснювати діагностику якості освіти.

ПРН 15	Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах вищої та початкової освіти, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних професійних контекстах; інтегрувати та використовувати предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти та трансформувати їх на міжпредметній основі.
ПРН 16	Здійснювати пошук і впроваджувати прогресивні ідеї, практики в професійній і науковій діяльності; дотримуватися принципів академічної доброчесності; проявляти авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності.
ПРН 17	Дбати про власну комунікативну культуру, усвідомлювати необхідність її збагачення та постійного вдосконалення, прагнути до безперервного саморозвитку та самовдосконалення, побудови кар'єри, командної взаємодії.

2.3. Зміст практики

Об'єктом практики є науково-педагогічна діяльність викладача у закладі вищої освіти.

Предметом практики виступають закономірності, технології, методи, прийоми та засоби професійної діяльності в межах професійно орієнтованих дисциплін навчального плану підготовки фахівців за спеціальностями, що відповідають напряму підготовки аспіранта і пов'язані з тематикою його дисертації.

ОК «Педагогічна практика у ЗВО» передбачено види діяльності, представлені в змістових модулях, поданих нижче:

Змістовий модуль 1 «Навчальна робота»

– проведення різних видів навчальних занять з дисциплін відповідно до напряму дисертаційного дослідження аспіранта, з яких:

- ✓ для денної форми – 3 – лекційні; 3 – практичні або лабораторні;
- ✓ для заочної форми – 2 – лекційні; 2 – практичні або лабораторні.

Змістовий модуль 2 «Методична робота»

– відвідування занять наукового керівника чи викладача кафедри та розгорнутий аналіз 1 лекційного та 1 практичного/лабораторного заняття.

– розроблення методичного супроводу для проведення навчальних занять з дисципліни за вибором аспіранта відповідно до напряму дослідження (презентації, схеми, ментальні карти, роздаткові матеріали тощо);

– розроблення комплекту тестових завдань для оцінювання якості засвоєного навчального матеріалу з теми за вибором аспіранта в межах дисципліни, що викладається.

– розроблення проєкту індивідуального плану викладача за всіма передбаченими розділами на період практики.

Змістовий модуль 3 «Науково-дослідна робота»

– Розроблення інструментарію констатувальних досліджень відповідно до теми дисертації аспіранта: визначення цілей, завдань і особливостей констатувального етапу дослідження феномену; визначення критеріального апарату експериментального дослідження сутності педагогічного феномену наукового пошуку (конкретний обсяг

завдання та його зміст визначається науковим керівником);

- підготовка наукової статті відповідно до теми наукового дослідження;
- оприлюднення наукових результатів на науковій конференції (виступ з доповіддю).

Змістовий модуль 4 «Організаційна робота»

- проведення тренінгових занять будь-якого виду (для денної форми – 2, для заочної – 1) за вибором аспіранта відповідно до напряму дослідження;
- участь у засіданнях кафедри, методичних семінарах тощо.

Терміни проходження практики та її зміст зазначаються в індивідуальному навчальному плані аспіранта та затверджуються науковим керівником.

2.4. Організаційні основи практики.

Перший етап «Педагогічної практики у ЗВО» охоплює такі завдання:

1) Участь в настановній конференції з організації практики. Співбесіда з науковим керівником щодо уточнення завдань і змісту практики.

2) Ознайомлення з порядком реалізації основних положень, вимог і документів, що регламентують діяльність Університету; кафедри; професорсько-викладацького складу. Ознайомлення з порядком організації планування, ведення та забезпечення освітнього процесу в Університеті.

3) Ознайомлення з основами організації навчально-методичної роботи.

4) Аналіз навчальних планів спеціальності, а також робочих програм цих дисциплін з проблеми, що відповідає напряму дослідження аспіранта з метою вибору дисциплін, з яких планується проведення навчальних занять. Складання сітки проведення занять.

5) Відвідування занять наукового керівника чи провідного викладача кафедри з метою вивчення педагогічного досвіду, їх розгорнутий аналіз.

Другий (основний) етап практики передбачає:

1) Підготовку планів-конспектів навчальних занять із використанням інноваційних педагогічних технологій та методичного забезпечення освітнього компонента.

2) Проведення навчальних занять згідно встановленого розкладу та відповідно до форми здобуття освіти, що діє у закладі на період практики з дотриманням основних вимог.

3) Розроблення власного тестового матеріалу для перевірки якості засвоєного навчального матеріалу з теми за вибором аспіранта в межах дисципліни, що вивчається.

4) Відвідування занять інших аспірантів-практикантів, в тому числі за допомогою засобів дистанційних технологій. Обговорення відвіданих занять, виявлення переваг і недоліків.

5) Розроблення інструментарію (анкети, інтерв'ю, опитування, програми спостережень тощо) для проведення констатувальних досліджень. Конкретний обсяг завдання та його зміст визначається науковим керівником.

6) Підготовку доповіді для участі в науковому заході (конференції, семінарі, вебінарі тощо) за темою дослідження. Публікація наукових матеріалів з дотриманням умов академічної доброчесності.

7) Підготовку наукової статті за темою дослідження з подальшою публікацією

у фаховому виданні.

8) Розроблення проекту індивідуального плану викладача на період практики.

9) Проведення тренінгових занять.

Третій (підсумковий) етап практики пов'язаний з:

1) Самооцінкою виконаної роботи (визначення аспірантом, яких помилок припустився через нестачу професійних знань і вмінь (вміння відбору й структурування й візуалізації навчального матеріалу, вміння активізувати здобувачів освіти, організувати їх самостійну діяльність, варіювати методи та технології в процесі викладання дисциплін тощо), а які зумовлені його особистісними якостями (способи взаємодії, рівень емпатії, стиль спілкування, емоційність тощо). Аналіз результатів практики, рефлексія, самодіагностика власних досягнень за результатами проходження практики шляхом складання звіту про проходження практики.

2) Підготовкою звітної документації про проходження практики.

3) Захистом результатів практики у встановленому порядку. Представлення звітних матеріалів про проходження практики.

Загальне керівництво практикою покладається на завідувача випускової кафедри.

Безпосереднє керівництво практикою аспіранта, науково-методичне консультування та поточний контроль за виконанням програми практики здійснюється його науковим керівником, який:

- забезпечує планування, чітку організацію та облік результатів практики;
- затверджує загальний план-графік практики, його місце в системі індивідуального планування аспіранта;
- надає методичну допомогу в плануванні та організації навчальної взаємодії;
- контролює роботу аспіранта під час проходження практики, вживає заходи щодо ліквідації недоліків в її організації;
- готує відгук про роботу аспіранта під час проходження практики.

III. ПІДСУМКИ ПРАКТИКИ

3.1. Вимоги до звітної документації

За підсумками проходження практики аспірант у триденний термін після її завершення подає:

науковому керівнику:

1) проект індивідуального плану викладача за всіма передбаченими розділами на період проходження практики;

2) плани-конспекти 6 (4 – для заочної форми) занять з дисципліни за вибором аспіранта з розробленим методичним супроводом, з яких:

– 3 – лекційні (2 – для заочної форми) (додаток А);

– 3 – практичні/семінарські або лабораторні (2 – для заочної форми) (додаток Б; В);

3) комплект тестових завдань для перевірки засвоєного навчального матеріалу з теми за вибором аспіранта в межах дисципліни, що викладається;

4) плани-конспекти 2 (1 – для заочної форми) тренінгових занять з розробленим методичним супроводом (додаток Г);

5) заповнену таблицю (за умови дистанційної форми навчання в закладі проходження практики):

п/п	Навчальна дисципліна (інший вид роботи)	Дистанційна технологія, якою послугувався	Лінки, коди Classroom тощо

- 6) аналіз 1 лекційного (Додаток Д) та 1 практичного (Додаток Е) заняття;
- 7) матеріали констатувальних досліджень;
- 8) тези доповіді для участі у науково-практичній конференції;
- 9) матеріали статті з проблеми дисертації.

завідувачу аспірантури та докторантури:

- загальний звіт про проходження практики (результати проходження практики за всіма передбаченими модулями, сітка занять (дати проведення, академічна група, тема, види занять) з елементами самоаналізу проведеної роботи, підписаний завідувачем кафедри за місцем проходження практики аспірантом та гарантом ОНП) (додаток Ж);
- відгук наукового керівника про проходження практики аспірантом;
- витяг з протоколу засідання кафедри, до якої аспірант був направлений для проходження практики про затвердження звіту.

Підбиття підсумків проходження практики аспірантами здійснюється на звітній конференції за участю гарантів ОНП та наукових керівників аспірантів, що передбачає захист результатів практики у вигляді мультимедійної презентації та доповіді аспіранта, відповіді на запитання.

До захисту допускаються здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, які у повному обсязі виконали індивідуальний план практики і надали пакет документів, передбачених п. 3.1.

Аспіранти, які не виконали індивідуальний план проходження практики, до її захисту не допускаються.

Аспіранти, які не виконали програму практики з поважних причин, що має бути підтверджено документально, направляються на практику повторно у вільний від навчання час.

Аспіранти, які не пройшли практику або не виконали програму практики без поважних причин, і отримали негативну характеристику, незадовільну оцінку на захисті звіту, повинні ліквідувати заборгованість з проходження практики в терміни, встановлені кафедрою, за якою вони закріплені.

3.2. Система оцінювання результатів педагогічної практики у ЗВО

З огляду на важливість встановлення рівня практичної підготовленості здобувачів вищої освіти третього рівня до професійної діяльності, формою підсумкового контролю з ОК «Педагогічна практика у ЗВО» є диференційований залік, що передбачає, крім виставлення оцінки «зараховано»/ «незараховано», оцінювання результатів практики за 100-бальною шкалою на основі другого типу оцінювання, який

містить такі складники: стартовий – оцінювання результатів виконання завдань практики; підсумковий – оцінювання наданої звітної документації та захисту результатів практики науковим керівником.

Практика оцінюється відповідно до наступного розподілу балів за видами робіт, що підлягають контролю:

Розподіл балів за видами робіт

Вид роботи	Кількість балів (макс.)
Змістовий модуль 1 «Навчальна робота»	40 балів
Змістовий модуль 2 «Методична робота»	20 балів
Змістовий модуль 3 «Науково-дослідна робота»	20 балів
Змістовий модуль 4 «Організаційна робота»	10 балів
Звітна документація та захист практики	10 балів
Всього	100 балів

3.3. Критерії оцінювання результатів практики:

- креативність, активність, ініціативність аспіранта у процесі виконання завдань практики;
- якість, коректність, теоретична ґрунтовність та практична доцільність розроблених методичних матеріалів;
- ґрунтовність репрезентації власного наукового доробку;
- змістовність виступу на конференції;
- дотримання аспірантами етичних правил, правил внутрішнього розпорядку Університету;
- повнота, логічність і досконалість звіту про проходження практики.

Підсумкову оцінку практики виставляє науковий керівник аспіранта на основі представлених звітних матеріалів та виступу аспіранта під час звітної конференції.

Шкала оцінювання

За школою ECTS	За 100 бальною шкалою ECTS	Значення оцінки за рівнями сформованості ЗК, ФК, ПРН
A	90-100	Високий рівень володіння сформованими компетентностями, ПРН
B	82-89	Достатній рівень володіння ЗК, СК, ПРН
C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння ЗК, СК, ПРН
D	64-73	Середній рівень володіння ЗК, СК, ПРН
E	60-63	Рівень оволодіння ЗК, СК, ПРН нижче середнього
FX	35-59	Низький рівень сформованості ЗК, СК, ПРН
F	1-34	Дуже низький рівень сформованості ЗК, СК, ПРН

Рекомендована література

До змістових модулів 1, 2

1. Артемова Л. Педагогіка і методика вищої школи: навч. посіб. К.: «Кондор», 2008. 272 с.
2. Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи: метод посіб. для студ. ВНЗ. К.: 2003.
3. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. К.: Знання, 2005. 486 с.
4. Курлянд З. Педагогіка вищої школи: навч. пос. К.: «Знання», 2007. 339 с.
5. Лозова В.І. Лекції з педагогіки вищої школи: навч. пос., Х. : «ОВС» 2010. 480 с.
6. Педагогіка вищої школи / [В.П.Андрущенко, І.Д. Бех, І.С. Волощук та ін.]; за ред. В.Г. Кременя, В.П. Андрущенка, В.І. Лугового. К.: Педагогічна думка. 2009. 256 с.
7. Фіцула М. Педагогіка вищої школи: навч. пос. К.: «Академія», 2006.
8. Гура О. Педагогіка вищої школи: навч. пос. К. 2005.
9. Чепіль М. Дудник Н. Педагогічні технології : навч. пос. К, 2012.

Електронні джерела

10. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: Знання, 2005. 486 с. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>
11. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Українські підручники онлайн. URL : http://pidruchniki.ws/00000000/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_ortinskiy_vl
12. Фіцула М.М. Педагогіка ПВШ: навч. посібн. для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль: «Навчальна книга-Богдан», 1997. 192 с. URL : www.socgum.mdpu.org.ua/prepodavатели/kuchina/Ficula_Pedagogica.pdf

До змістового модуля 3

13. Аносов І.П., Елькін М.В., Головкова М.М., Коробченко А.А. Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Мелітополь : ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2015. 218 с.
14. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям : навч. посіб. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
15. Клименюк О.В. Виклад та оформлення результатів наукового дослідження. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. 398с.
16. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Слово, 2009. 240 с.
17. Курок В. П., Воїтелева Г. О. Наукові дослідження в підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій: навч. посіб. Глухів. 2018. 270 с.
18. Лівінський О.М., Курок О.І., Гридякін В.М., Зінченко В.П. Методологія і методи наукових досліджень: навч. посіб. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2012. 196 с.
19. Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С. В. Основи педагогічних досліджень : навч. посіб. Київ. 2010. 219 с:
20. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. К., 1990. 239 с.

Електронні джерела

21. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
22. Наукова та інноваційна діяльність України : Статистичний збірник. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/09/zb_nauka_2017.pdf
23. Галевич О., Штогрин І. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання: метод. рекомендації з впровадження. Львів. 2008. 20 с. // Методологія наукової роботи. URL: http://nauka.ho.ua/books_dis.htm
24. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. URL: <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>
25. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй ; Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. 117 с. URL: https://ula.org.ua/images/uba_document/programs/academ_integrety/Academ_4_12_red1.pdf
26. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // База даних «Законодавство України»/ ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2145-19>
27. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII VIII // База даних «Законодавство України»/ ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
28. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.) / МОН України. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf> (дата звернення 15.02.2020)
29. Руденко В. М. Математична статистика. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2012. 304 с. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Rudenko_Volodymyr/Matematychna_statystyka.pdf (дата звернення 23.08.2020)
30. Педагогічний експеримент : навч.-метод. посіб. / [укладач О. Е. Жосан]. Кіровоград : Видавництво КОШПО імені Василя Сухомлинського, 2008. 72 с. URL: <http://library.kr.ua/elib/zhosan/pedekspnmp.pdf> (дата звернення 14.07.2020)
31. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с. URL:<https://nuczu.edu.ua/sciencearchive/Articles/gornostal/vajinskii%20posibnyk.pdf> (дата звернення 14.07.2020)

ДОДАТКИ

Додаток А

Лекційне заняття

Міністерство освіти і науки України

**Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка**

**факультет _____
кафедра факультету _____**

**ПЛАН-КОНСПЕКТ
лекції з курсу (назва)
на тему... (назва),
проведеної в групі...
.... (дата, місяць) 20 року**

**Склав (склала)
аспірант (ка) групи
(прізвище, ініціали)**

Керівник:

1. Мета:

Значити, виходячи із змісту робочої програми навчального курсу, конкретний результат, який планується досягти.

Освітня мета передбачає формування у студентів: наукових (методологічних знань про ...; розуміння понять (теорій тощо); *осмислення закономірностей* (теорій, підходів тощо);

- умінь дискусії (діалогу) з проблем ... ; ціннісних уявлень про ... ;
- особистісного ставлення до ... ;
- особистісних поглядів стосовно ... ;
- критичного ставлення до проблем ...

Освітня мета може включати декілька завдань як освітнього, так і виховного і розвивального напрямів.

II. Методи, прийоми, засоби:

Значити, які методи, прийоми, засоби навчання застосовуються під час лекції для досягнення визначених завдань.

Методи, прийоми передачі та обміну словесною інформацією:

- розповідь;
- бесіда (репродуктивна, пошукова, проблемна, аутентична – обговорення особистісних поглядів, життєвих міркувань студентів тощо);
- мозкова атака (брейнстормінг);
- дискусія;
- діалог;
- кейс-метод (розповідь про подію, що сталась у житті людини);

Методи, прийоми переконання:

- апеляція до висловлювань відомих людей;
- проведення доказів;
- висловлювання аргументів «за» і «проти»;
- апеляція до позитивних і негативних емоцій студентів;
- діагностичне питання.

Методи, прийоми розвитку мислительних дій:

- аналіз;
- синтез;
- порівняння;
- розрізнення;
- аналогія;
- узагальнення;
- екстраполяція;
- міркування (просте, складне, вільне, доказове);
- дедукція;
- індукція.

III. Наочність: презентації, таблиці, схеми, графіки, макети, приладдя, тощо.

Технічні засоби навчання: проектор, ноутбук тощо.

IV. Основні питання лекції: (не більше чотирьох на одну лекцію).

V. Рекомендована література:

Основна (конкретно вказати: автор, назва, рік видання, сторінки)

Додаткова

VI. Основні питання, що розглядаються під час лекції:

Перебіг лекції:

Розкрити зміст інформації, що висвітлюється під час лекції, описати дії викладача, застосування методів навчання та виховного впливу на студентів, зазначити питання для обговорення, дискусії, діалогу.

I. Вступна частина (до 10 хв.)

- привітання викладача зі студентами;
- налагодження зв'язку із пройденим навчальним матеріалом і новою інформацією, визначення її місця і ролі у системі навчального курсу, прогноз подальшого її розгляду;
- повідомлення теми лекції, створення у студентів позитивної установки на її вивчення;
- визначення основних питань лекції, повідомлення рекомендованої літератури;
- захоплення уваги студентів, психологічна підготовка до розгляду основних питань лекції, виокремлення їхнього зв'язку з майбутньою професійною діяльністю (зазначити інформацію, методи, питання для обговорення).

II. Основна частина (70-75 хв.)

- висвітлення кожного питання окремо;
- показ логічного переходу від одного питання до іншого,
- здійснення підсумку після кожного етапу;
- опис шляху обґрунтування понять, термінів, теорій, концепцій тощо, виокремлення критеріальних ознак, складових, основних елементів;
- показ логіки пояснення, інтерпретації явищ;
- опис дій викладача з метою забезпечення розуміння, осмислення студентами змісту;
- розкриття кожного методу, прийому формування мислительних дій, що застосовуються під час лекції;
- зазначення міжпредметних зв'язків, практичних прикладів, спрямованості навчальної інформації на професійну діяльність студентів;
- виокремлення питань для бесіди, дискусії чи діалогу, отримання зворотнього зв'язку;
- опис дій викладача для розвитку інтересу до змісту лекції.

III. Заключна частина (5-10 хв.)

- здійснення логічних висновків про основні поняття, положення, що розглядаються;
- повідомлення про досягнення запланованої теми, завдань лекції, оцінка спільної взаємодії зі студентами;
- визначення характеру підготовки до семінарського заняття й обговорення аналізу зазначених питань, положень на занятті;
- коротке повідомлення питань, проблем, що будуть розглядатися у наступній лекції у взаємозв'язку з висвітленими, створення позитивних очікувань;
- подяка студентам за увагу.

**План-конспект лекції підписується науковим керівником або викладачем, до якого прикріплений аспірант під час практики.*

Практичне заняття

Практичне заняття — форма навчального заняття, на якому викладач організує детальне закріплення студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, в результаті чого формуються уміння і навички практичного застосування знань теоретичного матеріалу шляхом індивідуального виконання студентами відповідних завдань.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі (тестах для виявлення рівня знань студентів), практичних завданнях різної складності; наочному матеріалі; методичних вказівках; засобах оргтехніки. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення, рішення завдань з їх обговоренням і оцінюванням результатів. Оцінки, отримані студентом на окремих практичних заняттях, враховуються при виставлянні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Практичне заняття може проводитися у вигляді розрахункової роботи, ділової або дидактичної гри, аналізу виробничих ситуацій, роботи з документами, колоквиуму, дискусії, контрольної роботи. Нижче наведено форму плану-конспекту практичного заняття, яку викладач може використовувати для його підготовки.

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

з дисципліни: _____

Тема заняття: _____

Дата проведення: _____

Цілі заняття: _____

Головна проблема заняття: _____

Обладнання (перелік наочних посібників, ТЗН, плакатів та ін.):

План заняття (перелік основних пунктів і час, який відводиться на їх реалізацію):

Хід заняття (докладний конспект):

- етапи і види діяльності студентів із щохвилинною структурою;
- формулювання завдань студентам на кожному етапі заняття;
- результати виконання завдань, що передбачаються;
- посилання на матеріали за темою заняття (нумерація сторінок навчальних посібників тощо);
- рисунки, задачі (з розв'язанням), схеми, таблиці та ін.

Завдання студентам з рефлексії їх діяльності: _____

Форми контролю і оцінювання результатів заняття: _____

Домашнє завдання: _____

Список використаної літератури: _____

Форма аналізу проведеного заняття, підсумки його обговорення з колегами і викладачами.

Семінарське заняття

Семінарське заняття — форма навчального заняття, на якому викладач організовує дискусію за попередньо визначеними темами. До заняття студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів). Перелік тем семінарських занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені виступи, активність студентів у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію. Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття викладач вносить до журналу.

ТРЕНІНГОВЕ ЗАНЯТТЯ

Ведучий-початківець повинен мати чітке уявлення про структуру тренінгового заняття (тренінгу в цілому), яке у нього повинно сформуватися на основі різних підходів, то корисним буде подати різні підходи (схеми) щодо побудови тренінгового заняття (тренінгу).

На початку занять ведучий формулює мету, завдання тренінгу і допомагає учасникам визначити власні цілі. Вони можуть бути:

- усвідомленими і вербалізованими (тобто вираженими у словах - в усній чи писемній формі);
- усвідомленими, але невербалізованими (не висловленими ні у письмовій формі, ні в усній);
- неусвідомленими і невербалізованими (на цьому фоні, як правило, народжується опір);
- неусвідомленими, але вербалізованими (обмовки).

Цілі бувають довгостроковими або стратегічними, середньостроковими або тактичними і короткостроковими - у процесі тренінгу.

Проведення тренінгу відбувається за чітко визначеною структурою. Типова структура, мета та завдання тренінгу разом слугують основою для складання плану його проведення. Такий план може мати різні форми (таблиця, перелік послідовних дій, схема та ін.), але принциповим є те, і це добре варто засвоїти майбутньому ведучому, що **план тренінгу потрібно скласти обов'язково**. План допоможе тренеру дотримуватися основних питань, які мають бути опрацьовані в ході роботи групи, інакше неможливо досягти поставленої мети тренінгу.

У тренінговій практиці склалася структура заняття, яка в різних авторів має свої незначні відмінності. Подамо різні трактування структури (схеми, етапів, частин, фаз) тренінгового заняття, яке складається з таких частин:

- ритуал привітання дозволяє об'єднувати учасників групи, створювати атмосферу групової довіри і прийняття;
- розминка налаштовує учасників на продуктивну групову діяльність, дозволяє встановити контакт, активізувати членів групи, підняти настрій, зняти емоційне напруження. Розминка проводиться не лише на початку заняття, але і між окремими вправами у випадку, коли виникає необхідність якось змінити емоційний стан учасників. Вправи розминок вибираються з урахуванням актуального стану групи і завдань майбутньої діяльності;
- основним змістом заняття є сукупність вправ і прийомів, спрямованих на розвиток пізнавальних процесів, формування соціальних навичок, встановлення взаємин між учасниками групи;
- рефлексія припускає обмін думками і почуттями про проведене заняття;
- ритуал прощання сприяє завершенню заняття і зміцненню почуття єдності в групі.

СХЕМА ТРЕНІНГОВОГО ЗАНЯТТЯ

Частина тренінгу	Завдання
Вступна	Оцінка рівня засвоєння матеріалу попереднього тренінгу (отримання зворотного зв'язку).
	Актуалізація теми поточного тренінгу і виявлення очікувань
	Створення доброзичливої і продуктивної атмосфери (цей етап називають загальним терміном "знайомство")
	Підтримання демократичної дисципліни у формі прийняття, уточнення або повторення правил групи
Основна	Тематичні завдання у поєднанні з вправами на зняття м'язового і психологічного напруження
Заключна	Підбиття підсумків
	Отримання зворотного зв'язку за тематикою поточного тренінгу
	Релаксація і процедура завершення тренінгу

Організація групової роботи здійснюється поетапно, етапи між собою взаємопов'язані.

Р. Смід групу роботу поділив на три етапи:

ЕТАПИ ГРУПОВОЇ РОБОТИ

Етап	Зміст
Попередня підготовка	оцінка потреб, можливостей клієнта
	підготовка проекту групової роботи
	реклама групи
	вибір методів оцінки роботи групи
	процедура відбору учасників групи
	підготовка матеріалів
Проведення групових занять	проведення занять
Завершення роботи	проведення підсумкового анкетування
	підсумкова оцінка результатів
	підбиття підсумків зустрічі групи

Тренінгу притаманні певні атрибути.

До них належать:

- тренінгова група;
- тренінгове коло;
- спеціально обладнане приміщення та приладдя для тренінгу (фліпчарт, маркери тощо);
- ведучий;
- правила групи;
- атмосфера взаємодії та спілкування;
- інтерактивні методи навчання;
- структура тренінгового заняття;
- оцінювання ефективності тренінгу.

Структура тренінгового заняття найбільш інформативно розкрита в поданих нижче фазах, яких дотримуємося в роботі.

I. Фаза знайомства

Мета фази: знайомство учасників один з одним, з ведучими, а також з метою тренінгу, правилами роботи групи.

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ПЕРШОЇ ФАЗИ

1	Схвалення вправи	Група пропонує і після схвалення, використовує на усіх заняттях.
2	Знайомство	Зазвичай тренінг розпочинається зі знайомства. Ведучий буде роботу так, щоб група сама (з мінімальною участю тренера) приходила до того чи іншого рішення.
3	Введення групових норм	Норми поведінки вводити необов'язково. Проте в поведінковому тренінгу вони вводяться майже завжди.
4	Повідомлення про самопочуття	Варто розповісти про своє самопочуття, якщо тренер відчуває, що більшість учасників групи напружена. Є сенс починати з найщирішої людини в групі: вона задає норму щирості, в руслі якої й протікають подальші повідомлення.
5	Повідомлення про очікування	Це не обов'язкова процедура. У деяких ситуаціях можна попросити, щоб усі встали, заплющили очі й кожен уявив собі, що він хоче досягти цього дня.
6	Збір проблем	Досить важливою процедурою є збір проблем кожного з учасників групи. Залежно від складу групи і вибору моменту, коли було запропоновано подумати над своїми проблемами, а також форми цієї пропозиції, проблеми можуть істотно розрізнятися за видами: виробничі, особисті тощо.

II. Фаза розігрівання

Мета фази: встановлення сприятливого психологічного клімату в групі, розігрівання.

Ця фаза за часом коротка, не дуже насичена вправами і технікою. Зазвичай рекомендується використати рухові вправи, тілесні контакти, вправи на використання дистанції та безпосередню взаємодію - динамічні вправи, в ході яких ведучий стежить за виконанням групових норм, а учасники групи навчаються мові тренінгу.

III. Фаза лабілізації

Мета фази: формування активного робочого настрою, діагностика психологічної атмосфери в групі "Лабілізація - це переживання особистістю неефективності звичних форм поведінки.

Етап	Характеристика
Початковий етап	Стосунки регулюються суто емоційними і суб'єктивними враженнями один про одного. Група поляризується на тих, кому віддають перевагу, і тих, кому не віддають перевагу. Тут працюють усі механізми формування першого враження про людину (значення мають зовнішній вигляд, ступінь привабливості тощо).
Другий етап	Тренер, створюючи ситуацію спілкування, вносить елемент регуляції в групу. Це дозволяє учасникам групи усвідомити своє становище в ній. Емоційна поляризація залишається в силі, але намічається дивергенція (злиття) позицій під впливом групових норм. Тренерські оцінки досить значущі, тому їх використання можливе в крайньому разі: наприклад, можна похвалити, щоб підвищити статус зовсім ізольованого учасника.
Третій етап	Формується нова групова поляризація і створюється певна ієрархія, яку очолюють найбільш успішні учасники. Йде перерозподіл статусів у групі. Таке зміщення ієрархії є хорошим діагностичним моментом. На цьому етапі також відбувається вибух критичності: учасники спостерігають за собою, шукають помилки один у одного, тобто група намагається знайти джерело роздратування, іноді ним виявляється тренер. Необхідно, щоб цей процес переріс в груповий катарсис і групову самокритику. Саме роздратування і агресія стають об'єднувальним і стимулювальним механізмом.
Четвертий етап	У членів групи з'являється здатність спокійно вислуховувати критичні зауваження на свою адресу, ґрунтовно уточнювати критику. Зростає розуміння себе й інших людей, відбувається корекція самооцінки. Ця ознака є показником успішності фази і тренінгу в цілому.

IV. Фаза навчання

Мета фази: відпрацювання і оволодіння навичками, що допоможуть об'єднати групу, розвинути уміння взаємодіяти в команді, знаходити спільне між учасниками.

V. Завершальна фаза

Мета фази: Підбиття підсумків, зняття напруження. Тут кожен має можливість говорити про те, як він оцінює себе й інших в процесі роботи групи. Тренер проводить

аналіз загальних позитивних досягнень групи і просить зробити те ж саме кожного члена групи.

Велике значення мають процеси рефлексії. Особлива увага приділяється індивідуальним особливостям поведінки і реакціям кожного учасника групи.

Ефективність тренінгу для кожного члена групи полягає в його готовності приймати як позитивну, так і негативну інформацію про себе.

Фаза характеризується високим об'єднанням групи, виявленням бажання інтеграції з кожним учасником групи.

Крім того, обов'язковим атрибутом завершення тренінгового заняття є ритуал його завершення. Ритуал група пропонує, колективно обговорює і потім приймає рішення ним завершувати кожне тренінгове заняття. Ритуал – своєрідна крапка у тривалому груповому процесі.

Схема розгорнутого аналізу лекції

Кафедра _____
 Лектор _____
 Навчальна дисципліна _____
 Тема лекції _____

Критерії оцінювання	Зміст критерію
<i>Змістовність лекції</i>	1. Науковий рівень, відповідність новітнім досягненням науки і практики 2. Наявність узагальнень, переконливість 3. Відображення дискусійних питань, постановка наукових проблем 4. Відповідність лекції змісту програми і навчальному плану 5. Виховна роль
<i>Професійна спрямованість</i>	1. Формування професійного світогляду студентів на лекції 2. Розширення соціальної сутності проблемних питань 3. Зв'язок лекційного матеріалу з професійними інтересами підготовки спеціалістів для
<i>Методичний рівень</i>	1. Застосування методів і прийомів активізації пізнавальної діяльності студентів 2. Використання елементів зворотного зв'язку 3. Наявність міжпредметних і міжтематичних зв'язків при викладанні лекційного матеріалу
<i>Структура лекції</i>	1. Формулювання мети 2. Наявність плану 3. Наявність літературних джерел 4. Чітка композиційна побудова (вступ, основна частина, закінчення) 5. Логічна послідовність і взаємозв'язок окремих частин лекції 6. Відокремлення кожного питання плану при послідовному викладенні лекції 7. Виділення головних ідей і моментів
<i>Стиль лекції</i>	1. Ясність, чіткість і доступність викладення думок 2. Темп викладення матеріалу 3. Наочність інформації (плакати, таблиці) 4. Оптимальне використання дошки 5. Застосування технічних засобів навчання 6. Наявність мовного контакту з аудиторією
<i>Майстерність лектора</i>	1. Рівень вільного володіння лекційним матеріалом 2. Емоційність, культура мовлення 3. Зовнішній вигляд 4. Поважне і тактовне ставлення до студентів 5. Уміння зняти напруження і втому аудиторії

Схема розгорнутого аналізу практичного (семінарського) заняття

Кафедра _____

Викладач _____

Навчальна дисципліна _____

Тема заняття _____

Критерії оцінювання	Зміст критерію
<i>Змістовність практичного заняття</i>	1. Відповідність теми практичного заняття змісту програми і навчальному плану
	2. Відповідність змісту практичного заняття сучасним проблемам теорії і практики в даній галузі
	3. Рівень досягнення мети практичного заняття
	4. Рівень повноти розкриття тематичних питань
<i>Структура практичного заняття</i>	1. Визначення теми практичного заняття
	2. Визначення мети діяльності
	3. Надання методичних вказівок для самостійного виконання практичного завдання
	4. Надання переліку рекомендованої літератури для поглибленого вивчення окремих питань
	5. Організація процесу навчання студентів
	6. Організація зворотного зв'язку на етапах закріплення певного навчального досвіду
	7. Організація об'єктивного контролю навчальної діяльності студентів у кінці практичного заняття
<i>Методичний рівень</i>	1. Застосування методів і прийомів активізації пізнавальної діяльності студентів
	2. Роз'яснення складних місць навчального матеріалу
	3. Надання наочної інформації і засобів оргтехніки
	4. Наявність елементів управління ходом проведення практичного заняття
	5. Використання елементів зворотного зв'язку на всіх етапах засвоєння навчальної інформації
	6. Наявність методичних вказівок до самостійного виконання практичного завдання
	7. Наявність тестів для самоконтролю знань
<i>Професійна спрямованість</i>	1. Формування професійного світогляду студентів на занятті
	2. Розширення соціальної сутності проблемних питань
	3. Зв'язок практичного матеріалу з професійними інтересами підготовки спеціалістів народного господарства
<i>Майстерність викладача</i>	1. Рівень вільного володіння практичним матеріалом
	2. Уміння захопити студентів до більш якісної навчальної діяльності
	3. Уміння організувати дискусію та обговорення навчального матеріалу
	4. Культура мовлення
	5. Поважне і тактовне ставлення до студента
	6. Уміння зняти напруження і втому аудиторії

Схема звіту з практики

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Звіт

про проходження практики «Педагогічна практика у ЗВО»

аспіранта спеціальності _____

ОНП _____

_____ ,
прізвище, ім'я, по батькові

який проходив практику в

з _____ по _____

Науковий керівник

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Гарант ОНП

(підпис)

(прізви
ще,
ініціали)

Глухів-
20__

Змістовий модуль 1 «Навчальна робота». *Зазначити обсяг виконання з елементами самоаналізу.*

Сітка проведених занять

Дата і час проведення	Група	Тема заняття	Вид занять

Змістовий модуль 2 «Методична робота». *Зазначити обсяг виконання з елементами самоаналізу.*

Змістовий модуль 3 «Науково-дослідна робота». *Зазначити обсяг виконання з елементами самоаналізу.*

Змістовий модуль 4 «Організаційна робота». *Зазначити обсяг виконання з елементами самоаналізу.*